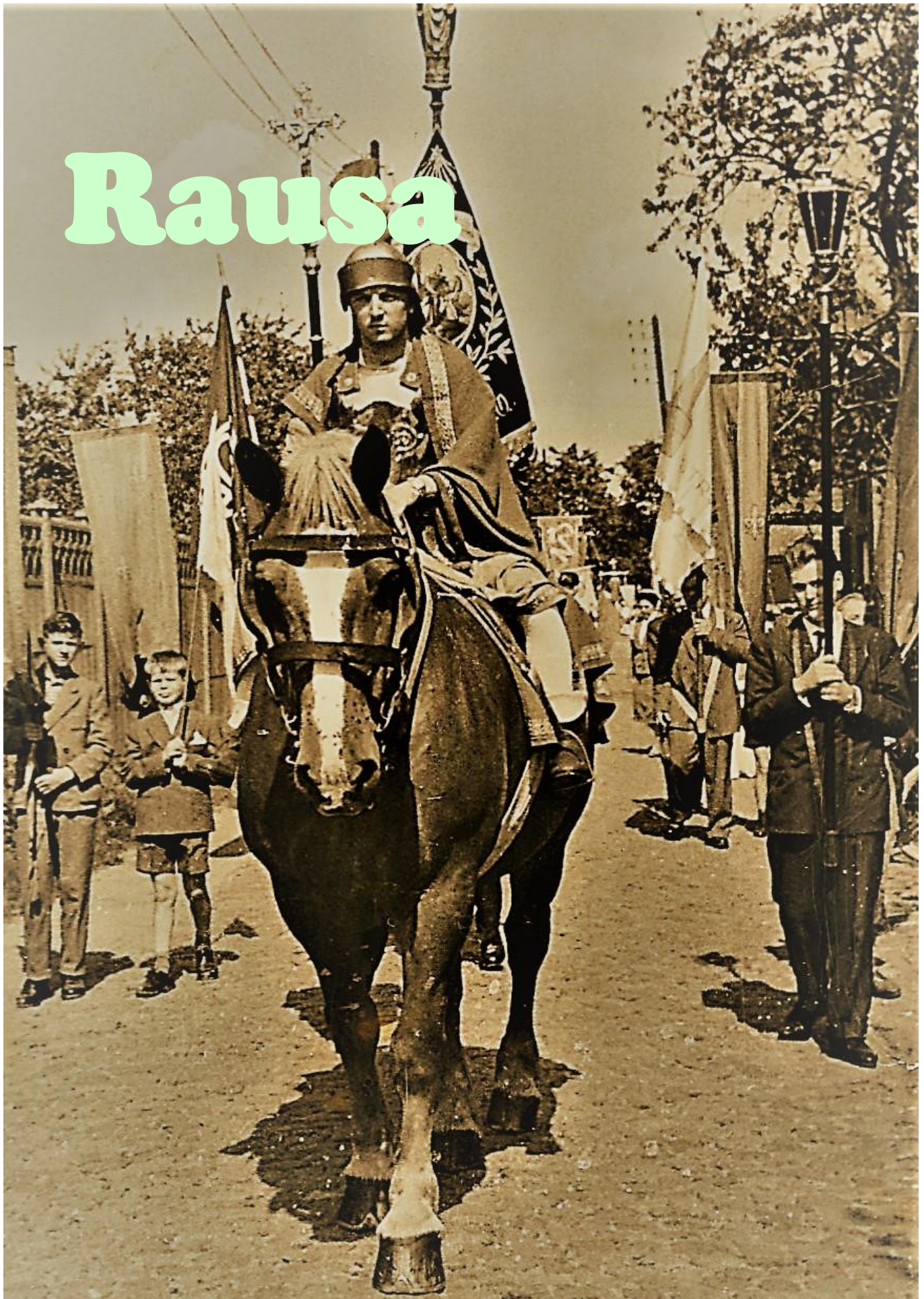

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Negende jaargang nr. 4, augustus 2021**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier,
Willy De Smedt, François
De Neef, Dirk Evenepoel,
Amy Roosens

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december
2020 abonneren voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Augustus
Blz. 4	Rausa, gisteren, morgen en overmorgen
Blz. 6	Rare jongens, die Bourgondiërs (1)
Blz. 14	(Roos)talig Erfgoed
Blz. 15	30 ^{ste} Pallieterfeesten
Blz. 18	De vermiste knaap (2)
Blz. 19	Ook dit nog
Blz. 20	Poëtische uitsmijter

Op de voorpagina: 'augustusprocessie in Strijtem'. Deze
foto werd ons ter beschikking gesteld door Huberte
Lauwaert

Er staat er hier eentje ferm op dieet: onze scheurkalender verloor op zeven maand tijd al ruimschoots de helft van zijn oorspronkelijke omvang. Aan dat tempo schiet er van dit robuuste blok papier (geen 'Druivelaar', maar een bloemlezing van vragen uit de 'Slimste Mens ter Wereld') op het einde van het jaar geen flinterdun velletje meer over!

Zonet met een flinke snok van duim en wijsvinger het blad dat de start van de maand augustus aankondigt, afgescheurd. Hoe meer de kalender in volume afneemt, hoe moeilijker het wordt om iedere pagina netjes langs de voorziene 'scheurlijn' weg te halen. Hier en daar blijven wat gerafelde restanten onvolledig verwijderd papier slordig hangen. Allicht ga ik niet iedere keer even omzichtig en secuur genoeg te werk bij dit dagelijkse ritueel.

Augustus dus, zo vertelt mijn almanak me, de maand vernoemd naar de Romeinse princeps Octavianus. De link tussen beide lijkt ver te zoeken, maar wordt meteen duidelijk als u weet dat deze eerste Romeinse keizer de bijnaam Augustus had; een bijnaam die in het Latijn zoveel betekent als 'de man die Rome groot heeft gemaakt en daarom moet worden geroemd en geëerd'.

Augustus was de (geadopteerde) achterneef en opvolger van Julius Caesar. Niet toevallig wordt naar beide heren een maand vernoemd, en volgen die netjes na elkaar. Of hier enige geschiedkundige waarde aan kan gehecht worden, weet ik niet, maar de overlevering wil dat Keizer Augustus niet wou onderdoen voor zijn illustere grootoom, en daarom exact evenveel kalenderdagen eiste in de maand augustus als er dagen zijn in de maand juli.

Waarheidsgetrouw of niet, ons biedt het twee lange zomermaanden van telkens 31 dagen om datgene te doen wat we graag doen. Bij Erfgoed Rausa is dat in deze periode vooral achter de schermen werken aan de voorbereidingen voor een boeiend erfgoed-najaar.

Begin september lonkt een fijne Open Monumentendag, als opstapje naar een heuse feestweek in oktober om de 10de verjaardag van Rausa te vieren. Maar ook in november en december volgen activiteiten, zodat we niet al te snel naar eindejaar en een volledig opgebruikte scheurkalender evolueren.

Augustus wordt ook wel eens de komkommer-tijd genoemd, naar de rustige zomerperiode waarin er weinig (politiek) nieuws is en weinig om handen is. Niet zo bij Rausa: naast alle voorbereidingen voor het najaar, laat de redactie bij deze ook met graagte nummer 4 van het erfgoed-tijdschrift van de persen rollen.

Veel leesplezier en hopelijk tot gauw op één van onze activiteiten!

Bart Caulier

Rausa, gisteren, morgen en overmorgen

Het wordt ons de laatste jaren niet makkelijk gemaakt om optimist te blijven. Ondanks alle virale en klimatologische rampen die we over ons hebben gekregen, blijft ons toch maar één mogelijkheid over: de rug rechten en solidair blijven bouwen aan een betere samenleving. Bij Rausa doen we dat door ons te verdiepen in de geschiedenis, door bijna vergeten verhalen op te diepen en ze in geschreven en gesproken woord te blijven vertellen. Zo hadden wij op 5 juni een heel boeiende opstart van onze stamboominitiatie. Günther De Mel gaf de deelnemers een duwtje in de rug om hen de eerste takken van hun stamboom te helpen beklimmen. Wie zich (zéér) snel inschrijft kan de sessie van 7 augustus (9 tot 12 uur) meemaken in de erfgoedkelder.

Heel de maand augustus het kan jonge volkje nog meedoen aan 'Schatten van Vlieg', een toffe fietszoektocht. Een mailtje naar rausa@skynet.be en je krijgt de brochure toegestuurd.

Vul snel je agenda aan!!!

Rausa maakt er een wervelend najaar van! Op zondag **12 september** zetten we samen met de Roosdaalse Cultuurraad onze schouders onder de **Open Monumentendag!** Van 14 tot 18 uur is iedereen welkom in de Strijtemse pastorietuin.

Gratis toegang. Meer info op de gemeentelijke Cultuurdienst 054 89 13 50

Tentoonstelling en vertellingen over Strijtemse monumenten en figuren, een streepje muziek en nog veel meer!

FEESTWEEK 10 JAAR RAUSA

Jawel, onze erfgoedvereniging is tien jaar jong en dat zullen we laten horen! Van 2 tot 9 oktober bruist het in Het Koetshuis van de erfgoedactiviteiten!

Zaterdag 2 oktober, 10 uur, foyer van GC Het Koetshuis: opening **tentoonstelling 10 jaar Erfgoed Rausa.**

Wie tussen 2 en 9 oktober GC Het Koetshuis bezoekt, zal er niet kunnen naast kijken. In de foyer en de erfgoedkelder zullen affiches, foto's en filmfragmenten een overzicht geven van wat in het eerste decennium werd gepresteerd.

Onze medewerkers zullen je graag wat meer uitleg geven op 2, 3, en 7 oktober tussen 14 en 18 uur. De toegang is (uiteraard) gratis.

Dinsdag 5 oktober 20 uur

De Bourgondiërs

Met *De Bourgondiërs* schreef **Bart Van Loo** een ongeziene voltreffer: meer dan 150.000 verkochte exemplaren, lyrische recensies en één van de best beluisterde podcasts uit de Lage Landen. Om zijn zegetocht in stijl af te sluiten, bewerkte meesterverteller Van Loo zijn oerverhaal tot een uniek stuk verteltheater. Wij hebben de eer de voorpremière van deze voorstelling te presenteren in de schouwburg van GC Het Koetshuis op dinsdag 5 oktober.

Bart Van Loo doorkruist met ons de middeleeuwen. Hij neemt ons op sleeptouw langs brandstapels en banketten, de pest en riddertoernooien, Jeanne d'Arc en Filips de Goede. Een opwindende historische tocht die eindigt bij het ontstaan van de Lage Landen. Denk aan veldslagen à la Game of Thrones. Denk aan de prentenboeken van 's Lands Glorie. Denk ook aan de geschiedenislessen van je allerbeste leerkracht. Humor en spanning. Anekdotiek en inzichten. Maak je klaar voor een wervelende brok cultuurgeschiedenis.

Wij verwachten een ware stormloop op de reservaties. Wees er dus als de kippen bij om je zitje (€ 12-) te bemachtigen. Reservaties kunnen enkel via 054 89 49 00 of info@koetshuisroosdaal.be vanaf 28 augustus. Dan valt er dus geen ogenblik te verliezen!

Een organisatie van Erfgoed Rausa en Davidfonds Roosdaal.

Vrijdag 8 oktober, 20 uur

Feestelijke presentatie van

(ROOS)TALIG

ERFGOED

De verrassende jubileumpublicatie wordt voorgesteld tijdens een gevarieerd theaterprogramma met een lichtvoetige wetenschappelijke causerie door taalkundige Lode Pletinckx, sensationele, nooit eerder gezien foto's van een eeuw oud, amusante dialectvertellingen door 'rijpe' én jonge dialectsprekers, plezante liedjes door Joris Jacobs en Geert Van Snick, de mooiste uitdrukkingen in het Borchtlombeeks, Strijtems, Pamels, Poelks en Lombeeks en een hilarische quiz waarin jij (misschien) de hoofdrol speelt ... kortom taalkundig amusement van de puurste soort!

De toegang is gratis!!!

**Je moet wel reserveren via
info@koetshuisroosdaal.be
of 054 89 49 00
(vanaf 28 augustus).**

Rare jongens, die bourgondiërs (1)

Filips de Stoute, Jan Zonder Vrees, Filips de Goede, Karel de Stoute, Maria van Bourgondië, Filips de Schone, ...moet ik nog doorgaan? Deze ronkende namen maken deel uit van ons collectief geheugen. Maar kunnen we ze ook nog onmiddellijk op een tijdslijn plaatsen? Hoe dan ook, stuk voor stuk Bourgondische helden die in onze lagere schooltijd door de meester tot leven werden gebracht! Wie is niet weggedroomd na het lezen van de heldendaden van Jan Zonder Vrees? Wie van de generatie babyboomers van na WO II is niet uren zoet geweest met verzamelen, ruilen, knippen en plakken van historiapunten om op het einde van de rit én de prentjes én het plakboek als een schat te kunnen koesteren? Wie van die generatie kan de belevenissen van Keizer Karel in Olen niet navertellen? Inderdaad. In die jaren werd de geschiedenisles opgehangen aan nationale helden en af en toe mocht de waarheid zelfs een klein beetje geweld worden aangedaan en waar nodig mocht de geschiedenis ook af en toe een zetje worden gegeven. Het koninkrijk België had toen nood aan nationale helden! Maar hoe zat de vork weer aan de steel of was het de steel aan de vork?

Ter opfrissing en voor diegenen die toch al een en ander mochten zijn vergeten of door elkaar beginnen te haspelen, hierna toch enkele kapstukken. Want de geschiedenis van de Bourgondiërs is inderdaad een complex kluwen.

De Bourgondiërs waren een Oost-Germaans volk dat medio 5de eeuw via het Duitse Rijnland naar het zuiden was getrokken om rond Genève een nieuw rijk te stichten. Al na een paar eeuwen omvatte dit nieuwe Bourgondië zowat de hele Rhônevallei maar ging later op in het rijk van Karel de Grote. Karels toenmalig wereldrijk werd bij het verdrag van Verdun in 843 door zijn zoon, Lodewijk de Vrome, verdeeld onder de kleinzonen van de Grote Keizer.

Zo ontstonden West-Francië (het huidige Frankrijk + Vlaanderen), het Middenrijk (in het noorden de Nederlanden tussen Schelde en Maas, in het zuiden het noord-oostelijke deel het voormalige koninkrijk Bourgondië) en Oost-Francië (het latere Heilige Roomse Rijk, zeg maar Keizerrijk Duitsland). Het noordwestelijke deel van het voormalige koninkrijk Bourgondië, de latere 'regio Bourgondië' werd bij West-Francië gevoegd maar zal zich allengs afscheiden en evolueren tot het Hertogdom Bourgondië met als hoofdplaats Dijon.

Ver weg, in het noordoosten van West-Francië, lag de Pagus Flandrensis. Dit embryo van het latere Vlaanderen was een verwilderd bosgraafschap waar, vooral in het kustgebied, schapenhouders leefden dankzij de zilte weilanden op de groene schorren. Karel de Kale, de kleinzoon van Karel de Grote, die West-Francië had geerfd, had weinig of geen belangstelling voor dit woeste, onvruchtbare, door de zee getormenteerde gebied, overwoekerd door een oerbos. Het werd in het oosten begrensd door de Scaldis, in het Diets de Schelde, en in het westen en het noorden door de zee die diepe insnijdingen in het land had gemaakt. Brugge, Philippine, Axel en Hulst lagen nog aan de zee en Veurne was een zoutwinningsgebied. Vóór Oostende lag het eiland Testerep. Van een duinenrij langs de kust was nog geen sprake. De zuidergrens was de rivier de Aa, nu een rivier in Noord-Frankrijk (Pas-de-Calais).

In dit bosgraafschap Vlaanderen hadden zich toen al, we spreken over de 9de eeuw, drie belangrijke woonkernen ontwikkeld, Brugge, Gent en Doornik. De regio Doornik was de vroegere thuisbasis van de Salische Franken waarvan Clovis de meest bekende exponent was. Net over de Schelde lag de Pagus Bracbatensis, de Brabantse Gouw, drie eeuwen later uitgroeïend het hertogdom Brabant. Deze Brabantgouw lag eerst in het noorden van het Middenrijk maar werd later, na verschillende successieoorlogen tussen de kleinzonen van de Grote Karel, leenhorig aan Oost-Francië.

Vlaanderen evolueerde al gauw van een bosgraafschap naar een markgraafschap (een mark is een grensgebied) en werd in 862 onder impuls van Boudewijn met den IJzeren Arm, het graafschap Vlaanderen, maar dan wel als leen van de Franse koning, Karel de Kale. Deze Boudewijn I, de eerste graaf van Vlaanderen had dit onder meer bewerkstelligd door Judith, de dochter van Karel, te schaken (met haar volle instemming) en zo schoonvader Karel voor een voldongen feit te stellen. Alleen beseftte Karel niet dat hij door Vlaanderen in leen te geven aan zijn schoonzoon, toen zijn belangrijkste leenman, dé vergissing van zijn leven had gemaakt. De gepeperde rekening voor deze strategische vergissing zal vijf eeuwen later aan zijn opvolgers worden gepresenteerd.

Na Boudewijn I hebben zijn zonen en nazaten hun graafschap Vlaanderen uitgebouwd tot een welvarende regio, benijd door de vorsten van de buurlanden. In die tijdsperiode hebben de graven van Vlaanderen ook ettelijke malen overhoop gelegen met hun oostelijke burens, de hertogen van Brabant, op papier nog altijd leenhorig aan de Keizer van Duitsland. Maar evenveel keren hebben ze ook de handen in elkaar geslagen en konden ze dankzij een tijdelijke alliantie het hoofd bieden aan hun leenheren, we zullen ze Frankrijk en Duitsland noemen.

De keizer van Duitsland, de leenheer van de hertogen van Brabant, beseftte al in de 11de eeuw dat hij het machtig geworden Brabant definitief uit zijn boeken mocht schrappen.

De leenheren van Vlaanderen anderzijds (de opeenvolgende vorsten van Frankrijk), hebben eeuwenlang stug maar vruchteloos gepoogd Vlaanderen te doen buigen en op de knieën te dwingen om zo deze aantrekkelijke gans met haar gouden eieren definitief

in hun ren te krijgen. Niet dus.

Tot Koning Jean II van Frankrijk in 1363 een reuze-inval kreeg om zijn leen, Vlaanderen definitief te doen plooiën en in zijn macht te krijgen. Hij zat namelijk nogal in zijn maag met het probleem van Filips, de jongste van zijn vier zonen, maar voorzeker geen kakenestje. Integendeel. Dankzij deze toen veertienjarige Filips had hij in 1356 de Slag bij Poitiers overleefd. Mede door de onverschrokken en moedige Filips, reden waarom deze de bijnaam 'de Stoute' (de Moedige), heeft meegekregen, kon vader Jean zijn belevenissen na de slag tegen de Engelsen navertellen. En omdat Filips als jongste zoon voor elke van tel zijnde rol in Frankrijk was uitgesloten, bombardeerde Koning Jean hem, tot jaloersheid en tot ongenoegen van de drie oudere broers, tot hertog van het hertogdom Bourgondië, met als hoofdstad Dijon. Die benoeming en die gift was inderdaad uitzonderlijk en is aanleiding geweest tot heel wat directe wrijvingen binnen de familie en later tussen de wederzijdse nazaten. Maar Koning Jean dacht drie stappen vooruit.

Vanaf zijn aantreden in Dijon koesterde Filips ambitieuze plannen om zijn gebied uit te breiden. Maar niet gewapenderhand, o nee! Om zijn doel te bereiken paste hij een beproefde strategie toe, de huwelijkspolitiek, mét steun van vader Jean. Hij vroeg en kreeg na veel diplomatiek gekonkel en na lang aandringen de hand van de laatste gravin van Vlaanderen, Margaretha, de dochter van Graaf Lodewijk van Male.

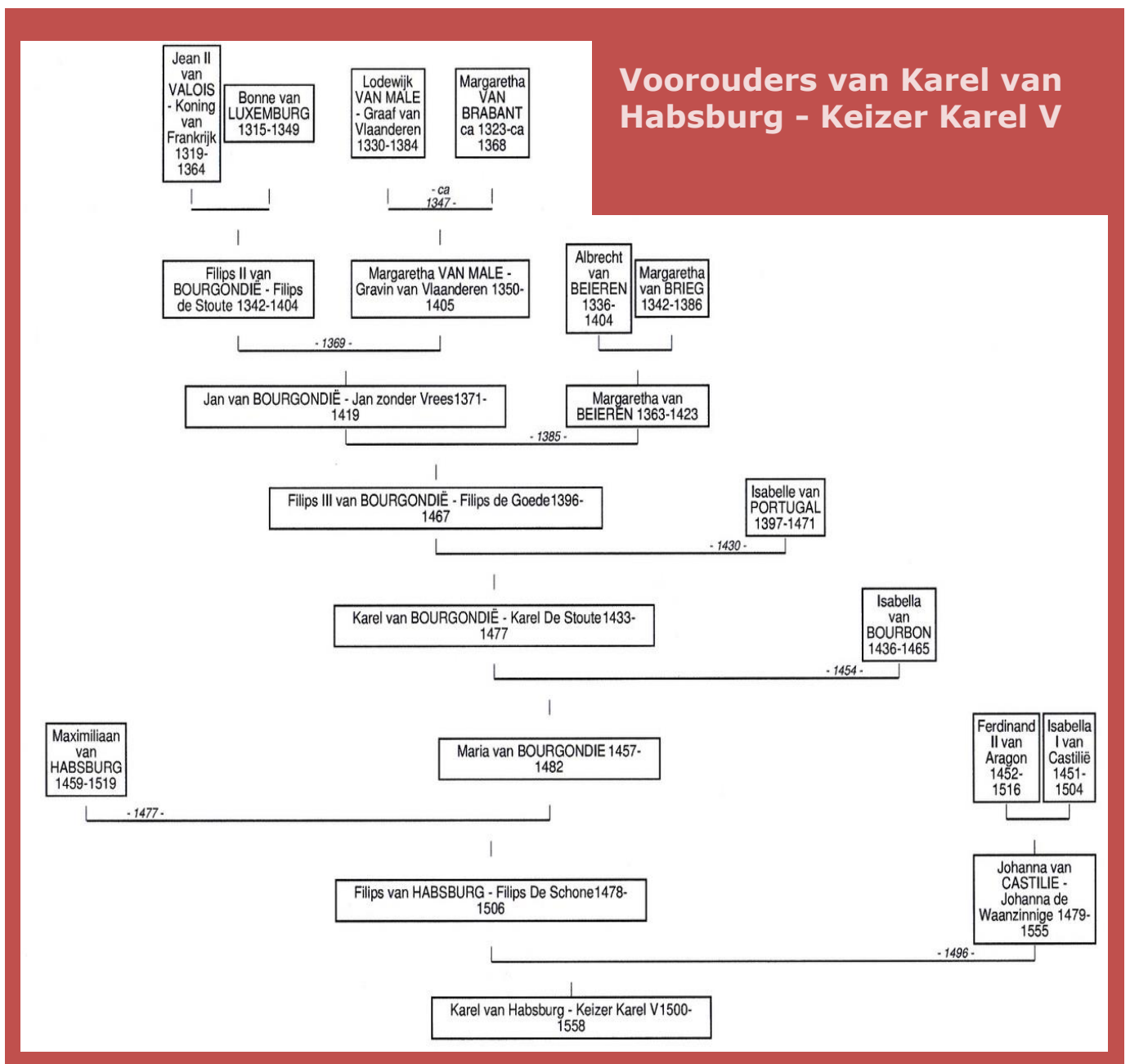

Hun huwelijk werd op 19 juni 1369 in Gent met grote sier gevierd. Samen werden zij de stamouders van de hertogelijke Bourgondische dynastie. Toen schoonvader Lodewijk in 1384 overleed werd Filips titelvoerend graaf van Vlaanderen, de toen meest welvarende regio in West-Europa. Zijn hertogdom Bourgondië werd nu in één klap uitgebreid tot een buffer tegen het Frankrijk van zijn broer Koning Karel V. Filips kiepte zo het oorspronkelijk plan van Koning Jean om Vlaanderen totaal afhankelijk van Frankrijk te maken in de snippermand.

Filips' zoon (Jan zonder Vrees), kleinzoon (Filips de Goede) en achterkleinzoon (Karel de Stoute) zijn er op allerlei manieren, van oorlogen over moordpartijen en via strategische huwelijken, in geslaagd om de brug

te slaan tussen Vlaanderen en Bourgondië. In een tijdsspanne van nog geen honderd jaar tijd werden de meeste hertogdommen en graafschappen tussen Brugge en Dijon één voor één als stapstenen binnengerijfd. Tot de laatste Bourgondische vorst, eigenlijk is het de eerste Bourgondisch-Habsburgse vorst, keizer Karel, de achter-achter-achterkleinzoon van Filips de Stoute (in rechtstreekse bloedlijn) er na zijn aantreden in 1515 één groot geheel van wist te maken. Alleen het - weliswaar sterk gereduceerde - vroegere West-Francië, nu Frankrijk, heeft hij nooit kunnen annexeren.

Spijtig. Het had de Nederlanden veel leed kunnen besparen.

Karel de Stoute (Dijon, 10 november 1433 – Nancy, 5 januari 1477) was hertog van Bourgondië, Brabant, Limburg en Luxemburg, graaf van Vlaanderen, Artesië, Bourgondië, Henegouwen, Holland, Zeeland en Namen, heer van Mechelen. In 1472 werd hij bovendien hertog van Gelre en graaf van Zutphen. Hij was de zoon van Filips de Goede en Isabella van Portugal. (Schilderij van Rogier Van der Weyden)

In het laatste kwartaal van de 15de eeuw verschijnt Karel de Stoute, de achterkleinzoon van Filips de Goede in de schijnwerpers. Karel was niet de eerste de beste, heeft jaren overhoop gelegen met zijn vader Filips de Goede en huwde drie maal. Bij zijn tweede echtgenote, Isabella van Bourbon, verwekte hij zijn enige wettige nakomeling, Maria van Bourgondië (de Jongere). Vele dikke boeken, pseudo-historische naslagwerken, ja zelfs historische romans over die Bourgondiërs zijn vooral in de voorbije decennia van de drukpersen gerold. Tot verleden jaar Bart Van Loo's bestseller opeens in de winkelrekken lag. In zijn meeslepend non-fictieverhaal worden de Bourgondische cracks tot leven gebracht, soms wel op een zeer realistische en tegelijkertijd ontvullende wijze. Bezeten als Bart was en is, en als kers op de taart, presenteerde hij in het najaar 2020 zijn verbluffende podcast op Radio Klara. Nog had hij er niet genoeg van. Speciaal voor het Franse tijdschrift Marianne creëerde hij een uchronie op zijn magister opus.

Een uchronie is een speculatieve of tegenfeitelijke geschiedschrijving waarin men de geschiedenis anders laat verlopen dan in werkelijkheid. De creatie van een parallelle dimensie, science fiction dus. Het woord uchronie is trouwens gebaseerd op de woorden Utopia, een plaats die niet bestaat, en het Griekse woord voor tijd, chronos. Een uchronie is dan 'een tijd of een gebeurtenis die niet bestaat of nooit bestaan heeft'. Zo iets als: "Wat zou er gebeurd zijn als...?". Voorbeelden in de literatuur zijn legio: "Wat als de pest in de 14de eeuw niet een derde van de Europese bevolking had gedood, maar 90 procent?" of "Wat als niet de Spanjaarden naar Zuid-Amerika waren getrok-

ken, maar de Inca's naar Spanje?" of "Wat als de Nazi's de Tweede Wereldoorlog hadden gewonnen?"

Bart Van Loo's "wat als" was de dood van Karel de Stoute (in het Frans 'Charles le Hardi' of 'Charles le Téméraire' want de voertaal aan het Bourgondische hof was uiteraard het Frans). Wij weten allemaal nog (hoop ik) dat de megalomane, overmoedige en koppige Karel de Stoute op 5 januari 1477 zijn laatste veldslag verloor vóór de muren van Nancy. Zijn door de wolven aangevreten naakte lijk werd pas drie dagen later bedolven onder de sneeuw gevonden. In zijn uchronie laat Bart 'Charles le Hardi' de veldslag winnen. De invloed op de geschiedenis levert nu uiteraard een totaal andere en verrassende wending op.

Bart laat zijn fantasie nu de vrije loop. Het Franse koninkrijk van Lodewijk XI houdt op te bestaan en wordt opgeslorpt door Bourgondië dat dus niet alleen haar macht consolideert maar zelfs sterk uitbreidt. En Karel bruist van energie. Als een Napoleon avant la lettre stelt hij een Bourgondische code civil samen en vestigt hij zijn hooggerechtshof niet ver van Brussel; dat van Parijs mag zijn deuren sluiten. Doordat hij zijn dochter, Maria van Bourgondië de Jongere, kan uithuwelijken aan Maximiliaan, de zoon van de Duitse keizer, Frederik III, verleent die laatste hem een koningskroon. Voortaan wordt hij Karel I genoemd, koning van Bourgondië, een rijk dat zich uitstrekt van de Pyreneeën tot aan de Oostzee, van Bayonne tot in Groningen. Er komt in de 16de eeuw geen Opstand en geen Tachtigjarige Oorlog. Er heerst immers een complete godsdienstvrijheid.

De Luthers, de Zwingli's en andere Hussen mogen ongestoord hun nieuwe religie verkondigen tot grote woede van de opeenvolgende pausen. De Nederlanden blijven dus gespaard van de bloedhertog Alva en van de strapatsen van Filips II en al de volgende Spaanse Habsburgers. Er ontstaat zo metertijd een haast onoverwinnelijk wereldrijk, bestaande uit Iberië, Frankrijk, Bourgondië, de Nederlanden én het Keizerrijk Duitsland, een rijk dat zich uitstrekt van de zuilen van Heracles (de straat van Gibraltar) tot de Oostzee met ook nog eens immense rijkdommen in Amerika. Een rijk waar (meestal) vrede heerst, bestuurd door quasi autonome deelregeringen, ondersteund door wetten en decreten, kortom de natte droom van Karel de Grote in het kwadraat. Een rijk waar de officiële voertalen het Diets en het Frans zijn. Regionaal worden ook het Duits en het Spaans erkend.

Noch de Spaanse en evenmin de Oostenrijkse Nederlanden hebben ooit bestaan. Er is ook geen Franse overheersing geweest want Napoleon is nooit, behalve dan in Corsica, van enig belang geweest. Onze Willem I van Nassau? Ons niet bekend. Toch niet als de verlichte despoot van het koninkrijk der Nederlanden. Uiteraard is er in 1830 dan ook geen onafhankelijkheidsoorlog geweest. Evenmin een WO I of WO II. Van het 21ste-eeuwse België met zijn Saksen-Coburgs, zijn zes regeringen en hun 523 parlementsleden (of daaromtrent) en zijn talloze ministers werd evenmin ooit gehoord. De Verenigde Staten van Groot-Bourgondië (de VGB) die op het einde van de twintigste eeuw de centraaleuropese landen hebben laten toetreden, tellen in de eerste decennia van de 21ste eeuw meer dan zeshonderdmiljoen inwoners en zijn de dominante gesprekspartner van Amerika, Rusland en China geworden. Het fiere Albion, Engeland, is nooit willen toetreden, heeft de boot gemist en werd gedegradeerd tot een tweederangs natie, uitgespuwd door haar vroegere Gemenebestanden. Dit alles is een fantastische gedachte toch?

Laat ons nu even achterover leunen en even van onze koffie nippen of een slok van ons pintje drinken. Om te beletten dat we dit hersenspinsel van Bart van Loo voor waar aannemen. Terug naar de realiteit en naar de geschiedenis zoals die écht is verlopen.

Na Karel de Stoutes plotselinge en tóch voorspelbare dood, wordt zijn enige dochter Maria, een twintigjarig, wereldvreemd, ietwat verwend, losbollig prinsesje, figuurlijk voor de wolven gegooid. Maar in de loop van de volgende vijf jaren heeft ze zich wel ontpopt tot een mooie maar karaktervolle vlinder en heeft ze toch wel haar stempel weten te drukken. Als jonge hertogin heeft ze de stiel van Heerseres van de zuidelijke Nederlanden met vallen en opstaan moeten leren. Hoewel voortdurend bedreigd vanuit Frankrijk en Engeland is ze er in geslaagd een politiek evenwicht te vinden in de samenwerking met de veeleisende en zeer kritische Staten-Generaal in de Nederlanden.

Maar een nieuw conflict was uiteraard nooit ver weg. Het was als voortdurend balanceren op een zeer slappe koord. Maar, zoals gezegd, heeft ze zich kunnen handhaven. Ze heeft zelfs haar eigen zin doorgedreven door uit een tiental huwelijkskandidaten te kiezen voor een Habsburgse Prins, Maximiliaan van Oostenrijk. De Speling van het Lot is echter hard geweest voor de Bourgondiers en heeft vijf jaar ná het sneuvelen van vader Karel nog een verrassing in petto. En wat voor één!

Wij schrijven woensdag, 17 maart 1482, en bevinden ons op een boogscheut van het kasteel van Wijnendale in de uitgestrekte en donkere wouden bij Torhout, leengebied van hertog Adolf van Cleef-Ravenstein.

Adolf is de zoon van hertogin Maria van Bourgondië de Oudere, dochter van Jan Zonder Vrees. Maria de Oudere is dus de groot tante van Maria de Jongere. De regie van de jachtpartij is die dag in handen van de jonge hertog Filips van Cleef-Ravenstein, zoon van Adolf en dus neef, jeugdvriend en ook nog gewezen huwelijkskandidaat van Maria. Tientallen edelen, hovelingen en andere pluimstrijkers, ja zelfs twee prelaten, maar ook een paar honderd bedienden en een enorme meute zware jachthonden zorgen voor een oorverdovende kakafonie op de verzamelplaats in een open plek in het woud. Bedienden in livrei hebben zware tafels, overvloedig beladen met spijs en drank, opgesteld en laveren tussen de paarden, honden en andere obstakels door om hun heren te bedienen. De sfeer zit er goed in.

Uiteraard flaneert Maria in het centrum van al dat gewoel, van dichtbij gechaperonneerd door Filips van Cleef, gezeid 'Philippe Monseigneur' voor de intimi. Maria's echtgenoot, Maximiliaan van Habsburg, heeft vandaag andere drukke bezigheden en heeft de jachtpartij aan zich laten voorbij gaan; jagen is trouwens niet zijn dada. Nu is Maria een zeer vaardige amazone en gek op jachtpartijen. De lichte jacht, de valkenjacht die normalerwijze door edelvrouwen wordt beoefend, is niet echt aan haar besteed. Nee, Maria is een liefhebster van de zware jacht op edelherten, vossen, everzwijnen en soms als eens een beer. Zij is trouwens de enige edeldame die haar paard schrijlings berijdt! Maar zoals het protocol aan een dame van haar stand gebiedt, houdt zij toch te allen tijde haar lievelingsvalk op haar rechterarm. Voor de vorm.

Eindelijk zijn al de protocollaire plichtplegingen en het geflikflooi voorbij en de bloem van de Bourgondisch-Nederlandse adel maakt zich allengs klaar voor haar favoriete bezigheid, eigenlijk het enige waar de meesten goed in zijn. Tot plots een edelhertinde, opgejaagd door al het kabaal, wegflikt vanuit het dichte struikgewas en de jagers het nakijken geeft. Maar dat is buiten Maria gerekend. Zij slaakt een gillette van opwinding en in haar enthousiasme plant zij haar sporen diep in de flanken van haar paard.

Verstoord en geschrokken bokt dit een paar keren vooraleer te gehoorzamen, twee, drie venijnige snokken van het bit volstaan, en

Maria stuift weg, op enkele paardlengten gevolgd door Filips. Nu had het de vorige nacht hevig geregend en op de morgen was het beginnen te rijmen; daarenboven lag de bodem er zeer zompig bij. Bedreven als ze is, stoort Maria dit geenszins en ze laat zelfs haar paard in een sierlijke boog over een beek springen. Haar valk rust op haar arm en zo houdt ze de toom van haar paard eigenlijk maar alleen met haar linkerhand vast. Erg onvoorzichtig dus, zelfs voor een ervaren ruiter. Bij het neerkomen glijdt haar jachtros weg, kan het zich nog bijtijds herstellen maar door deze abrupte en onverhoedse beweging breekt de buikriem van Maria's zadel en wordt zij over de kop van haar paard in de gracht gekatapulteerd. Het steigerend paard valt achterover en verplettert de hertogin. Hertogin Maria van Bourgondië, vorstin van de Nederlandse Gewesten, overlijdt tien dagen later, op 27 maart 1482 in het Prinsenhof in Brugge, amper vijfentwintig jaar oud. Zij laat een ontredderde echtgenoot, Maximiliaan van Habsburg en twee jonge peuters, Filips vier en Margaretha twee jaar oud, achter. Zij bleek trouwens zwanger van haar vierde kindje. Het derde, Francis, was drie maanden vroeger, op de tweede kerstdag, gestorven, amper vier maanden oud.

Dit jachtongeval heeft rampzalige gevolgen gekregen voor de Nederlanden. Vader Maximiliaan wordt tegen zijn zin de regent voor zijn zoon Filips maar laat, geruggesteund en gepusht door zijn vader, Keizer Frederik III van het Heilige Roomse Rijk, al gauw zijn ware bedoelingen kennen en komt zo binnen de kortste keren in conflict met de Staten-Generaal en de landadel van de Nederlanden en uiteraard met de koppige en zelfbewuste poorters van de machtige en rijke steden Gent en Brugge. Bij het overlijden van zijn vader in 1493 wordt Maximiliaan de facto Keizer van het Heilige Roomse Rijk. Vanaf nu liggen zijn prioriteiten over de Rijn. Wanneer Filips, intussen in de Nederlanden 'de Schone' geheten, in 1494 meerderjarig wordt verklaard, begint Maximiliaans invloed in de Nederlanden te tanen. Filips van zijn kant begint een totaal andere koers te varen, krijgt het vertrouwen van de Zuid-Nederlandse adel en zijn minder bemoeizieke en dirigistisch beleid brengt voorspoed in Vlaanderen en Brabant.

Toch is de invloed van vader Maximiliaan nog groot genoeg om in april 1497 een dubbelhuwelijk te kunnen arrangeren tus-sen zijn kinderen Filips en Margaretha met Juana en Juan de Castilla y Aragon, de kinderen van de katholieke koningen van Spanje, Ferdinand II van Aragon en Isabella van Castilië.

In oktober 1496 trouwt Filips in Lier met Juana de Castilla y Aragón. Het jaar daarop in april 1497 trouwt Margaretha in Burgos met de Spaanse troonopvolger, Juan de Castilla y Aragón. Deze bezwijkt echter al zes maanden na zijn huwelijk aan de toen niets ontziende tuberculose en zijn postuum geboren zoontje overlijdt kort na zijn geboorte. Een haast ontroostbare Margaretha wordt in Granada opgevangen door haar schoonmoeder koningin Isabella. Totaal onverwachts wordt Juans zus, Juana de Castilla y Aragon, door de Spaanse Cortes, de Spaanse regeringsraad, tot troonopvolgster benoemd. Filips de Schone, alias Felipe de Castilla, wordt uiteraard de toekomstige troonpretendent van Spanje. In het begin van maart 1500 keert zus Margaretha vanuit Granada terug naar Gent, waar op dat ogenblik de geboorte van de kleine Karel, de troonopvolger van Filips de Schone en Juana, wordt gevierd.

In Spanje wordt de onvermijdbare aanstelling van Felipe de Castilla als troonpretendent, een Habsburger nota bene, door de adel met lede ogen aanzien en nauwelijks getolereerd. De messen worden zelfs al geslepen. Felipe doet dan ook niets om hen tegemoet te komen en gedraagt zich als een hond in een kegelspel, houdt er een Bourgondische levensstijl op na en is allerm minst ongevoelig voor het talrijke Spaanse vrouwelijk schoon wat leidt tot grote mistevredenheid bij schoonvader Ferdinand en de leden van de Cortes en tot algemeen misprijzen van de streng conservatieve Spaanse adel. Filips stoort zich hier niet aan en strijkt heel wat belangrijke heren tegen de haren in.

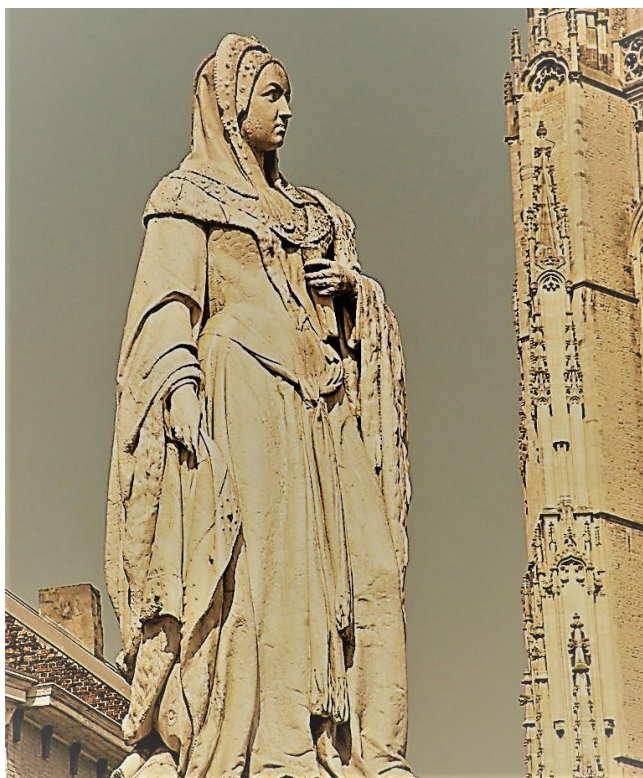
Hoe dan ook, via Filips komen de Habsburgers via de grote poort Spanje binnen en zullen er blijven tot ook Spanje en Portugal bijna drie eeuwen later ten prooi vallen van de machtshonger van Napoleon. Toch kwam er bijna nog een kink in de kabel. Filips de

Schone overlijdt onverwachts in Burgos in september 1506 onder zeer mysterieuze omstandigheden. Het gerucht dat schoonpapa Ferdinand hem heeft laten vergiften om te beletten dat hij op termijn Koning van Spanje zou worden is in Spanje hardnekkig een eigen leven blijven lijden. Een ontroostbare Juana, intussen moeder van vijf kinderen, een zesde wordt vier maanden na Filips' dood postuum geboren, kan het overlijden van haar echtgenoot moeilijk verwerken. Zij wordt mentaal zeer labiel en wordt al enkele maanden later onder voogdijschap van vader Ferdinand geplaatst. Haar rol is gespeeld en zij leeft in de Spaanse geschiedenis verder als Juana la Loca, Johanna de Waanzinnige. Vader Ferdinand hertrouwt zelfs nog eens en probeert koste wat kost een troonopvolger te verwekken om zo de Habsburgers via de achterdeur uit Spanje te kunnen krijgen. Wat hem niet is gelukt.

In Gent krijgen Filips' kinderen Eleonora, Karel, Isabella en Maria een gedegen scholing onder het toezend oog van verschillende mentoren. Ferdinand wordt door zijn grootvader in Spanje gehouden, eerder gegijzeld, en krijgt aan diens hof een gedegen, conservatieve en fundamentalistisch-katholiek getinte opvoeding. De postuum geboren Catharina (januari 1507), wordt samen met haar moeder Juana opgesloten in het klooster van Tordesillas. Zij zal nog éénmaal broer Karel en zus Eleonora terug zien, ze is dan al veertien jaar oud. Haar zussen Maria en Isabella heeft ze nooit meer ontmoet.

Het standbeeld van Margaretha van Oostenrijk naast de Sint-Rombouts kathedraal in 'haar' Mechelen

In de Nederlanden neemt grootvader Maximiliaan het voogdijschap op van zijn zesjarig kleinzootje Karel, onze latere Karel V. Maximiliaan heeft het echter te druk in het Heilige Roomse Rijk en laat zich met instemming van de Staten-Generaal van de Nederlanden vervangen door zijn dochter Margaretha van Oostenrijk, de weduwe van kroonprins Juan de Castilla en tante van de kinderen van Juana en Filips. Margaretha wordt de eerste landvoogdes van de Nederlanden.

De jonge Karel wordt zo officieel opgevoed in Mechelen aan het hof van tante Margaretha maar staat daar onder zeer sterke invloed van zijn mentoren en opvoeders, waaronder Adriaan Floriszoon Boeyens, de latere Paus Adrianus VI. Die leermeesters brengen hem een conservatief-katholiek dogmatisch denken bij waardoor hij later het opkomend protestantisme onder Luther, Calvijn, Zwingli en Hus totaal verkeerd zal inschatten, wat onrechtstreeks tot de Opstand en de godsdienstoorlogen heeft geleid. En evenzeer tot het begin van de Tachtigjarige Oorlog met prominente spelers als Koning Filips II, Bloedhertog Alva en Prins Willem van Oranje.

Uiteindelijk wordt daardoor de scheiding van de Nederlanden in 1581 een voldongen feit. Het volk van de Nederlanden, zeker de pechvogels van Vlaanderen en Brabant, zal bijna een eeuw lang miserie, honger en kwel hebben gekend, geplet tussen de molstenen van de Tachtigjarige oorlog.

Willy De Smedt

Tot hier Deel I van een tweeluik waarin Willy De Smedt ons de ideale introductie aanbiedt om ten volle te kunnen genieten van de lang verwachte theatervoorstelling van Bart Van Loo op 5 oktober. Het Strijtemse GC Het Koetshuis valt inderdaad de eer te beurt om deze productie in 'avant-première' op de planken te mogen zetten. Ongetwijfeld zal men van ver willen komen om deze primeur te beleven. De lezers van Rausa zijn echter als eerste op de hoogte! Niet talmen dus. Hou je klaar op 28 augustus om meteen jouw zitje in de schouwburg te veroveren. Op die dag openen immers de reservaties voor het nieuwe seizoen. Een fluo- kleefblaadje aan het prikbord met daarop: 28 augustus: reserveren voor 'De Bourgondiërs' op 5 oktober én 'Voorstelling (Roos)talig Erfgoed' op 8 oktober via info@koetshuisroosdaal.be of 054 89 49 00

Teken nu in voor (ROOS)TALIG ERFGOED!

De Roosdaalse dialecten

Het is je heelst ok al overkomen dat een buitenlander je vraagt om eens iets in het Belgisch te zeggen. Tja, dan volgt er een hele uitleg natuurlijk. Maar hetzelfde probleem stelt zich wanneer iemand je vraagt hoe je iets in het Roosdaals dialect zegt. Men heeft ons in 1964 uiteraard niet een probleem opgezadeld. Probeer om te beginnen dat woord maar eens in het dialect te vertalen. Meesten we dan spreken van 'Roosdaals' of

'Roosdoels' of misschien 'Roosdauls'? Het meest logisch zou 'Roosdauls' zijn omdat het gebied waar de gemeente haar naam vandaan heeft een netjes gebied is. De oude benaming voor het was 'vaag' (of 'vraag'), dus... Maar laten we er onze tong niet over breken en het houden bij de moeder dorpen die we hebben: Strijtem, Borchtlombeek, Rausa, Poelks en Lombeek.

Het Pamel's versus het Ass

Nu we weten waar we ons bevinden kunnen het Brabantse dialectlandschap, wordt het tijd dat we eens onderzoeken wat ons onderscheidt van de dialecten uit de omgeving. Wij doen hiervoor een beroep op een eminent taalkundige uit Ass: Lode Peirtocke. Hij is de auteur van o.a. het Woordenboek van het Ass. Deze 'dikke' wordt door kenners beschouwd als één van de beste in zijn genre. Lode verzorgd al jaren radioprogramma's over het Ass, maar ook de andere Pajotten dialecten hebben voor hem geen geheimen. Hij is dus de geknagde deskundige om ons te wijzen op onze eigenaardigheden.

Hoewel de dialecten van Pamel en Ass gekend worden tot het Pajottenlands, hebben beide West-Brabantse toengalies kenmerkende 'eigen' aanpakken waardoor ze zich ook als elkaar onderscheiden. De verschillen doen zich niet zo zeer voor op het vlak van de woordvoering als op die van de zinnenbouw (we bouwen onze zinnen op dezelfde manier) maar veeleer op het vlak van de uitdrukking die progressieve klankloos. Nu zijn er tussen de dialecten van Pamel, Borchtlombeek, O.L.V. Lombeek en Strijtem onderling wel bepaalde kleine uitgesprokenheden, in het Land van de Dender verspreid in algemeen sprekende regionale klankovereenkomsten.

Een van die sprekende Denderlandse kenmerken is de ontbrekende 'd' klanken die in de standaardtaal en in de andere West-Brabantse dialecten als het Assen, met name, naar voren gemiddeld worden gemiddeld, worden er niet progressief, gemiddeld lippen uitgesproken. En dus wordt *Brusel* *brusel*, *druppel* *druppel*, *karre*, *kunnen* *kunnen*, en wordt *moos* *moos*, *moos*, *bestuur* *bestuur* en *uur* *uur*.

aanpakken aanpakken omgen zeggen waarvoor je met de standaardtaal een vrucht letters nodig hebt. Neem nu het gesprek tussen drie personen, waarvan er twee ingeliden aan de beraadslaving van een derde om 'let' te doen...

Zo'n 't doen? Jooten. Ea'n doet t doen.

E doet t doet? Mol. Cige'n doen?

Borchtlombeeks	Een breud	
OLV-Lombeeks	Een braused	
Poelks	Een breud	
Pamel's	Een broed	
Strijtem's	Een breud	

Borchtlombeeks	Ne paraa	
OLV-Lombeeks	Ne parae	
Poelks	Ne paraa	
Pamel's	Ne parouse	
Strijtem's	Ne paraa	

Borchtlombeeks	Een witte en een zvette paang	
OLV-Lombeeks	Een witte en een zvette paang	
Poelks	Een witte en een zvette paang	
Pamel's	Een witte en een zvette paang	
Strijtem's	Een witte en een zvette paang	

Borchtlombeeks	Een jethes	
OLV-Lombeeks	Een jethes	
Poelks	Een jethes	
Pamel's	Een jethes	
Strijtem's	Een jethes	

Borchtlombeeks	Ne gees	
OLV-Lombeeks	Ne gas / ne geus	
Poelks	Ne gees	
Pamel's	Ne gees	
Strijtem's	Ne gees	

Borchtlombeeks	Ne krum	
----------------	---------	--

(Roos)talig Erfgoed is niet alleen een boek met verhelderende wetenschappelijke artikels over de Brabantse en Roosdaalse dialecten, maar het is ook een kijkboek met prachtige foto's van figuren die een eeuw geleden rondliepen in de Roosdaalse dorpen, geestige gezegden en uitdrukkingen in het Poelks, Lombeeks, Pamel's, Strijtem's en Borchtlombeeks, maar het bevat bovendien een dvd met memorabele dialectuitspraken door tientallen jonge en minder jonge, authentieke en nieuwe bewoners van de dorpen tussen Dender en Lombeek. Reken daar ook nog de digitale heruitgave bij van enkele bijna vergeten boeken en je mag spreken van een uitzonderlijke erfgoedpublicatie!

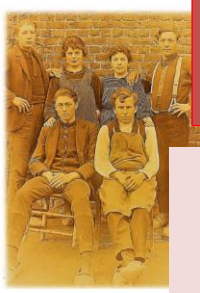
- 14. Die vrugt al gat in
  - A. dat droeg strengen
  - B. dat ligt van alles
  - C. dat is vaarsliffiged
  - D. dat maekt alles ve
- 15. Zes in eedj op
  - A. lig oerdelde
  - B. lig in eere zigs toe
  - C. lig gaet met meel g
  - D. lig in oerdelde
- 16. Oegee skinnits
  - A. semant stent acro
  - B. semant die zach v
  - C. semant die vooze
  - D. stent een semant
- 17. De lug in a hoen
  - A. dat is een popelie
  - B. dat achtervolge je
  - C. daar zij je spje ve
  - D. daar heb je gesen
- 18. De ge God is in
  - A. het is in overloos
  - B. het is vaarsliffiged

Tien jaar Erfgoed Rausa

(ROOS)TALIG ERFGOED

'(Roos)talig Erfgoed' wordt op een beperkte oplage uitgebracht. Verzeker je van je exemplaar door (slechts) € 15 te storten op BE97 8601 1557 2549 van Erfgoed Rausa.

(ROOS)TALIG ERFGOED

G' etj e skoecën kljij'n oun, mo 't es opzouë ewad oetgevazjeld.

Jong erfgoed: dertigste Pallieterfeesten

September 2019 - Een HLN-krantenartikel schetst het stevige succes van de 29ste editie van de Pallieterfeesten: meer dan 2.500 bezoekers vinden hun weg naar de tent op de Varing voor het driedaagse feestweekend van Chiro Amigo's Pamel. De altoos stijgende populariteit van de festiviteiten doet de verantwoordelijken meteen ook mijmerend vooruitkijken naar de volgende editie. Het zou een spetterende 30ste jubileum-editie worden in 2020!

Helaas, dat plan moet - om evidente Covid-redenen - even in de koelkast gestopt worden. Maar niet getreurd! Na één jaartje noodgedwongen pauze zijn de voorbereidingen ondertussen volop bezig om in het weekend van 17 tot 19 september 2021 deze extra feestelijke 30ste editie te laten plaats hebben. Het logo straalt die ambitie ook helemaal uit:

Logo Pallieterfeesten 2021 (bron: Facebook 'Pallieterfeesten')

Laura Muyldermans, één van de coördinatoren van deze editie, hoopt dat de Coronasituatie gunstig evolueert en een minimale impact zal hebben op dit voor Chiro Amigo's grootscheepse evenement:

"Momenteel bereiden we een zo normaal mogelijke editie voor, alhoewel de jubileum-editie wat extra's zal brengen. De onzekerheid blijft natuurlijk lastig maar wij hopen dat de vaccinaties vlot blijven verlopen. Wij zullen er alvast voor zorgen dat we een knal-editie kunnen neerzetten.

De Pallieterfeesten zijn immers van groot belang om onze Chirowerking betaalbaar te houden. Op die manier willen we alle jongeren de kans geven om zich te amuseren op zondag en tijdens de zomer op kamp. Daarnaast gaat een groot deel van de opbrengst ook naar onze lokalen. Tjouk vzw, die instaat voor het onderhoud van onze lokalen, heeft een plan klaar voor nieuwe lokalen op de Varing.

Door het succes van vorige jaren konden we al een spaarpotje aanleggen en vanuit de gemeente hebben we ook financiële steun gekregen waardoor de gevolgen van het coronajaar gelukkig weinig invloed hadden op onze werking.

Er kruipt natuurlijk veel tijd en voorbereidingswerk in en ook tijdens het weekend wordt er hard gewerkt, maar het brengt de leidingsploegen van jongens en meisjes ook dichter bij elkaar. Het is heel fijn om samen aan een weekend vol feest te werken en we voelen dan ook enige trots dat we dit als Chiro kunnen realiseren."

Deze fierheid deelt de ploeg die deze feestelijke editie organiseert met de organisatoren 'van het eerste uur'. Om die bakermat van de Pallieterfeesten te vinden, kunnen we twee aanknopingspunten hanteren: 1972 en 1991.

In 1972 organiseerde Jong-Davidsfonds samen met Chiro Pamel een volksfeest, naar een idee en concept van Walter Evenepoel, die ook de naam Pallieterfeesten aanbracht:

"Ik was één en al doordrongen van de hoofdfiguur uit Felix Timmermans' roman uit 1916. Het eeuwige optimisme van Pallieter, een levensgenieter die leeft volgens het motto 'pluk de dag', dat wou ik uitdragen. Het feest dat we organiseerden, kreeg daarom eerst als werktitel 'Pallieterfeest' mee, maar later werd op de affiche 'Vlaamse Volkskermis (met Pallieteriaanse geneugten)' gezet."

Broer Dirk Evenepoel maakte deze eerste edities, in al zijn charmes, mee van op de eerste rij:

"Die feesten, waarvan er 2 jaargangen geweest zijn, werden georganiseerd op de terreinen van de chirojongens, duurden maar één dag en bestonden voornamelijk uit volksspelen in de namiddag (zoals op een houten paal kruipen die ingesmeerd was met bruine zeep) en 's avonds volksdansen. Ik weet ook nog dat er daar geen water was en ook geen toiletten, maar daar werd toch iets op gevonden. Wij hadden thuis een camionette, zo eentje waar de Franse Gendarmerie ook mee reed, en die werd ingericht als toilet met een oude "nachtemmer" ('ne pispot gelek as dammen ie zeggen'). Ik had de edele taak die op tijd en stond te gaan ledigen."

Wanneer later, in 1991, bij de toenmalige Chiroleiding het idee groeit om iets te organiseren, zijn die Pallieterfeesten uit 1972 nog niet helemaal vergeten. De Chirojongens pikken de naam terug op, en maken een doorstart met de eerste editie van de Pallieterfeesten zoals we die nu kennen en ondertussen dus aan de 30ste editie toe zijn. Geert Vandenhouwe en Roel Walraevens maakten deel uit van de leidingsploeg die deze eerste editie organiseerde:

"Het mekka van de fuiven, dat was Gooik. In Pamel daarentegen viel er op dat vlak weinig te beleven. Her er der zagen we festivalletjes opduiken, en dus vatten we het idee op om zelf iets te organiseren, en zo de kas wat te spijzen. "

Dirk Van Saene, jarenlang hoofdleder van de Chirojongens, stond eveneens mee aan de wieg van die Pallieterfeesten 'versie 2' en herinnert zich de eerste editie als volgt:

"De ideeën bij de leiding over hoe deze Pallieterfeesten er moesten uitzien, waren nogal uiteenlopend. Er waren er die er een klassieke Vlaamse kermis wilden van maken, anderen wilden een fuif (het jeugdhuis Splinter was net van start gegaan) en nog anderen wilden een eetfestijn. Er is dan maar voor gekozen om een beetje van alles te organiseren. Op vrijdagavond was er het "bruin café", met streekbieren, boterhammen met platte kaas en spek met eieren. Dit ging door in de lokalen van de jongens en het was de bedoeling dat dit een rustige, gezellige avond werd waar er kon gebabbeld

worden. Op zaterdag was er dan een fuif, in een tent, en op zondag was er 's middags een barbecue en in de namiddag een optreden van een volksmuziekgroep en werd er gevolksdanst."

Voor Geert roepen die boterhammen extra herinneringen op, want het brood werd door zijn vader eigenhandig gebakken in de houtoven aan huis. Roel bevestigt dan weer dat het derde weekend van september, de vaste stek op de kalender van de Pallieterfeesten, doelbewust gekozen werd:

"Voor de studerende leiding waren de herexamens in het hoger onderwijs afgelegd, en de middelbare scholieren hadden al drie weken school achter de rug waarin ze (toegangs-)bandjes konden verkopen. Wij opteerden er ook voor om op vrijdagavond altijd live-muziek als omkadering te kiezen. De eerste lokale 'lokale helden' waren Arjaun, later andere ambiencebrengers."

Ondanks de mooie opkomst en het harde werk, leverde die eerste editie maar een verwaarloosbaar financieel overschot op. "Die bands die kwamen spelen, die waren dan ook niet goedkoop", herinnert Roel zich nog. Pas na meerdere edities en wat bijsturen aan de agenda, kon de Chiro-kas stilaan (goed) gevuld worden.

De affiche van de fuif op zaterdag 17 september 2011, met onder meer Dj Des Animaux, quasi een vaste waarde op de fuif.

Beide heren graven verder in het geheugen. Bevestiging zoekend bij elkaar dat hun memorie hen niet in de steek laat, diepen ze talloze souvenirs op die illustreren hoe de Pallieterfeesten in de daaropvolgende edities verder evolueerden: vanaf de tweede editie stapten ook de Chiromeisjes mee in de organisatie, de barbecue - wegens de té beperkte return voor het benodigde werk - verdween van de feestagenda waardoor de focus op zondag op de spelnamiddag kwam te liggen.

Zeer lovend zijn Roel en Geert ook over de thema's die een steeds nadrukkelijker onderdeel worden van de feesten, en jaar na jaar verfijnder uitgewerkt worden. Idem dito wat het ontwerp van de affiches betreft, trouwens. Roerend eens zijn beide oud-leiders het ook wat omvang en plaats van de feesttent betreft. In den beginne was er een kleine tent, nog volledig passend op de verharding van het basketbalveld. Later werd de tent groter, en diende die dwars op de verharding te worden gezet om steeds royaler het grasveld mee in te palmen. Samen met de Pallieterfeesten, werd de tent aan de verkeersvrije Varing systematisch groter en groter. Geert concludeert:

"De streekbieravond evolueerde echt tot het vlaggenschip van de Pallieterfeesten. Gaandeweg merkten we ook dat we minder en minder reclame hoefden te maken voor de feesten, gezien de grote naam en faam die het al kon opbouwen. Zo moet de fuif, met ruim 1.500 bezoekers, ondertussen quasi de

grootste van het Pajottenland zijn. Het is voor vele tieners ook de allereerste fuif die ze mogen bijwonen.

Net omdat deze feesten zo groot zijn geworden, zet Tjouk vzw (Tamelijk Jonge Oud-leiders Klubje) de ervaren schouders mee onder de organisatie: om aansprakelijkheid en risico's voor de Chiroleiding te beperken, de nodige ondersteuning te bieden en de veiligheid van het hele evenement te bewaken."

Kortom, na 30 jaar van constante groei, hebben de Pallieterfeesten een solide reputatie opgebouwd. Niettemin is het stramien van de eerste editie in 1991 ook nu, dertig edities later, nog goed herkenbaar; of zoals de Chiro-website het vandaag weergeeft: een streekbierenavond op vrijdag (dé beste en lekkerste streekbieren aan democratische prijzen), een fuif op zaterdag (dé beste dj's van over heel het land komen speciaal naar Pamel voor een avond vol ambiance en dansplezier) en een spelletjesnamiddag op zondag (voor jong en oud: springkastelen, animatiespelen, spijs en drank en nog veel meer!).

Wedden dat de Varing dat derde weekend van september weer te klein wordt om alle enthousiaste bezoekers, geheel volgens de filosofie van Pallieter, een weekend vol genot en levensvreugde te bieden op dit evenement dat intussen een echte traditie en dus ook erfgoed is geworden?

Bart Caulier

Fotoarchief Chiro Amigo's Pamel

De vermiste knaap van Pamel (2)

In het vorige nummer bracht Frank Van Isterdael ons via een oud liedjesblad op het spoor van een vermiste jongen. Wij dachten op een bepaald ogenblik de juiste toedracht achterhaald te hebben, maar spoedig bleek dat we een ander dramatisch voorval hadden ontdekt.

Onze onvolprezen vorser François De Neef ontwarde echter de knoop. Het resultaat is, zo mogelijk, nog tragischer.

In Het Nieuwsblad van 6 mei, 1936 werd uitvoerig verslag uitgebracht van de vondst van Alfons Elpers. De reporter verzamelde ook heel wat details over de onfortuinlijke knaap. François kan deze versie bevestigen omdat zijn vader Henri in die periode ook op de Pamelse schoolbanken zat en de wat oudere Alfons goed kende.

"Mijn vader is 94, maar hij herinnert zich Fongsken Elpers heel goed. De clan Elpers woonde op de Zavel. Vader Leonard, alias 'Krimme Leo', was ne grote mansmens met een lange zwarte moustache. Zijn vrouw, Adèle Marie Segers, was een klein vrouwmens, in haar buurt gekend als 'Ma-loeteken'. Daar waren meerdere kinderen. Van de jongens herinnert hij zich vooral Fong, nogal 'nen ergen' op 't school. Als ge op 't school moest vechten, maar je tegenstander was te straf, dan kon je voor een appel of wat smokkelgoed de Fong inhuren. Niet verwonderlijk dat hij vaak van de partij was als er straf viel. Op den duur ging hij meer en meer achter de haag naar school. Gevolg, de gendarmen aan de deur."

Het droevige verhaal speelde zich dus af in de destijds wat armoedige wijk 'de Zavel'. In een gezin met elf kinderen was opvoedende aandacht niet altijd een prioriteit. Het leven van Fongske speelde zich dan ook voor een groot deel af op straat. Daar kon hij zich uitleven in de volkse wijk waar hij niet verlegen zat om een kapoenstreek uit te halen. Die ongebreidelde vrijheid werd sterk beknot in de school, een instituut waar zijn vrije ziel niet echt aardde. Wij moeten dit verhaal echter beschouwen vanuit de tijdsgeest van toen.

Het droevig slot van een kinderverdwijning te Pamel

Het lijk van den 13-jarigen Alfons Elpers opgevischt uit den Dender

In verscheidene vroegere nummers deelden we reeds uitvoerig de verdwijning mede te Pamel van den 13-jarigen knaap Alf. Elpers, zoon van een gezin met elf kinderen, waarvan er reeds vier verleden.

Het was den Maandag 19 April dat de jongen spoorloos verdween. Dien dag heropenden te Pamel de scholen, vóór het Paaschverlof had de jongen meermaals de school verzuimd o. m. fansch de maand Maart en 21 halve dagen in de maand Februari.

In het Paaschverlof hadden de gendarmen van Ninove vader Elpers verwittigd dat zijn jongen nog schoolplichtig was en hij er voor te zorgen had dat hij hem bij het heropenen der klassen naar school stuurde.

Maandag 19 April werd de jongen dan ook naar de school gestuurd. Hij verliet de ouderlijke woning, maar werd sedert dien dag niet meer terug gezien. Langs alle zijden werden opsporingen gedaan en meermaals werd gemeld dat men een kleine nu eens hier, dan weer daar had gezien, maar telkens bleek dat men zich had vergist. Men kan zich den gemoedstoestand voorstellen der arme ouders, die dag in dag uit in hoop en vrees leefden en naar de ontelruering van het vreeselijk raadsel hunkerden, hoe bedroeven deze ook mocht zijn.

Maandagmiddag zag Petrus Bosman, uit Denderleeuw, een pak op den Dender drijven tusschen Pamel en Denderleeuw. Enkele bereidwillige personen spanden hun krachten in om het aan den oever te brengen waar men met ontzetting vaststelde dat het vermeende pak het lijk van een knaap was.

Het knaapje werd naar het doodenhuisje van Denderleeuw overgebracht en de ouders met de meeste omzichtigheid verwittigd. De vader en een tante van den kleine spoedden zich onmiddellijk naar het doodenhuisje waar het lijk werd herkend. Men kan zich de droefheid voorstellen van de beproefde ouders die nog immer met een sprankel hoop naar de terugkomst van hun zoontje wachtten. Dit is nu het vijfde kind dat ze verliezen, doch nooit voordien op zoo'n vreeselijke wijze.

De gendarmen van Denderleeuw en Ninove deden het onderzoek. Ze hebben niet het minste spoor van geweld op den kleinen kunnen aanstippen, zoodat men veronderstelt dat de jongen zal in het water zijn gevallen en verdronken.

De pedagogische aanpak van het lerarenkorps was toen, laten we zeggen, iets repressiever. Sommige onderwijsverschaffers maakten wel eens gebruik van 'doortastende' maatregelen om hun leerplandoelstellingen te bereiken. In het geval van Fongske moet dit geleid hebben tot een traumatische ervaring.

Men had hem thuis de laatste maanden niet echt aangemoedigd om zijn schoolplicht te vervullen en hij hoopte het nog enkele maanden vol te houden tot hij op zijn veertiende zou verlost zijn van de schoolbanken. Toen zijn ouders hem onder druk van de gendarmes die maandagochtend toch naar school stuurden, zijn bij hem de stoppen

doorgeslagen. Wij kunnen ons de wanhoop en de uitzichtloosheid in het hoofd van de jongen op het ogenblik dat hij de fatale sprong maakte nauwelijks voorstellen.

Ongetwijfeld zijn er ook vandaag tieners die, allicht om andere redenen, het leven niet meer aankunnen en overgaan tot een onomkeerbare wanhoopsdaad. Wij kunnen alleen maar hopen dat de aandacht om het mentale welzijn van jongeren (en bij uitbreiding van iedereen) een prioriteit wordt/blijft van de beleidmakers.

WE

Ook dit nog!

Wat hebben Jacques Brel, een Russische spion en biologische varkens te maken met Kattem? Je ontdekt het op zaterdag 4 september 2021 tijdens **De vrieje Kattoem wandeling 2**. Vrij vertrek tussen 10u en 14u00 aan de parochiezaal van Kattem. Je vindt hierover alle informatie op www.kattem.be.

De actieve en creatieve Kattemse werkgroep zal op 1 november ook mee instaan voor de nieuwe editie van Reveil. Daarover meer in de volgende editie van Rausa.

Den Babbelaar 2

Google naar: 'Den Babbelaar 2 YouTube'. Je kan daar ook de eerste aflevering over Sus Barbé bekijken.

De makers van 'Den Babbelaar' hadden het aangekondigd: tegen de zomer zou er een nieuwe aflevering van hun volkse tv-programma worden opgenomen. Na de succesvolle eerste editie was er geen gebrek aan motivatie om opnieuw een prettig kijkstuk te realiseren, de muzen hadden kwistig met inspiratie gestrooid! In deze aflevering maken we kennis met niemand minder dan de legendarische Strijtemse Pastoor Cuylits die speciaal voor deze uitzending uit de hemel is neergedaald!

Overigens kunnen we nu al aankondigen dat Maurits en Luc Van Liedekerke hét ultieme Cuylitsboek aan het schrijven zijn en dat je de voorstelling in het Koetshuis op 24 oktober al mag noteren in je agenda.

Voor meer gegevens:

luc.van.liedekerke@outlook.com of 054 26 00 37

Poëtische uitsmijter

Dirk Evenepoel zat, zoals de meeste van zijn collega's misdienaars, wel eens wegdromend naar de kleurrijke glasramen van de Pamelse Sint-Gorikskerk te kijken. *"Één ervan trok vooral mijn aandacht. Het was een ontroerende afbeelding van de Heilige Familie, waarin Sint-Jozef duchtig met zijn hamer zwaait en Moeder Maria het spel gade slaat en je haar ziet denken: " 't Is toch ne kadee, mijne Jef". Tenminste, dat is wat ik er als klein manneke van maakte. Later las ik een vers in 'Gedichten III', een bundel van Hubert Van Herreweghen uit 1961, waarin hij het tafereel toch heel anders interpreteerde."*

Beslist een mooie afsluiter voor deze Rausa-editie.

Kerkraam

I

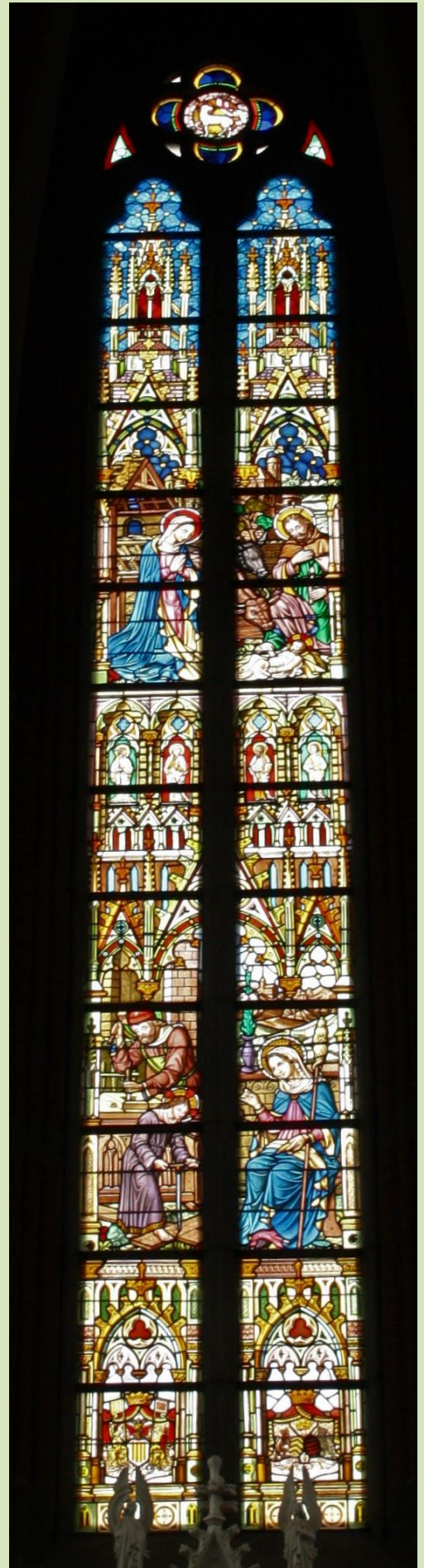
Een zwarte man, een gouden vrouw
en een purper kind, die samen
glimlachen in de klare kou
van in lood gevatte ramen,

houden hoge ogieven dicht
en slaan het vergezicht open
met subtiel bedrog van licht
door lichaam en alm gelopen.

Zij arbeiden, aandacht en stiel,
naar de timmerbank gebogen,
en windend uit een spinnewiel
de draad met vingers voltogen,

lenend elkander ruimte en kleur
en vrede en peinzend verbazen,
omdat, gebeure wat gebeur',

werk is extase.

Opgenomen in 'Verzamelde Gedichten', Uitgeverij P. Met dank aan de familie Van Herreweghen